

עיונים לשבת פרשת עקב עפ"י הרמב"ם

מרכז מורשת הרמב"ם רח' התנאים 6 טבריה, משרדי המרכז רח' יוחנן בן זכאי 6 טבריה, טלפקס- 04-6790632

לשאלות, הערות והארות info@harambam.org.il

לעילוי נשמת אסתר בת רחמה

דבקות בה'

הרב שאולי גרינפלד

ותלמידיהם, לפיכך צריך אדם להשתדל שישא בת תלמיד חכם ושיא בתו לתלמיד חכם ולאכול ולשתות עם תלמידי חכמים ולעשות פרקמטיא לתלמיד חכם ולהתחבר להן בכל מיני חבור שנאמר: 'ולדבקה בו', וכן צוו חכמים ואמרו⁵: 'והוי מתאבק בעפר רגליהם ושותה בצמא את דבריהם'.

את הדבקות בה' מקיימים על ידי דבקות בתלמידי חכמים.

הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות⁶, כתב שלכל אחד משני הפסוקים שעוסקים בדבקות, יש פירוש אחר:

"וכן 'ובו תדבק' אינו נדרש כמו שאמר [הרמב"ם] להידבק בתלמידי חכמים. והנראה אלי כי הכתוב הזה 'ובו תדבק' מצווה שנשבע בשמו לקיים מצוותיו יתברך ולהזהיר מן העבירות, אמר: 'את ה' א-להיך תירא' בכל ענין היראה והפחד, ושלא תזכור שמו לבטלה. ו'אתו תעבד' בעשיית המצוות, 'ובו תדבק' – שתדביק נפשך אל מצוותיו ואל עבודתו ותזרז אותה אליו בשבועה ואיסורים⁷ לקיים חפצו, ויש לך רשות להישבע בשמו לקיים כל דבר. וכפל עוד מצווה בענין הדביקה ואמר 'לאהבה את ה' א-להיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו', וממנו דרשו בספרי הדבק בחכמים ובתלמידיהם. ועוד אמרו שם 'למו ד דברי הגדה, שמתוך הגדה אתה מכיר את שאמר והיה העולם ומתדבק בדרכיו'. הכלל שירצו בדבקות הזו, שיתחבר לחכמים וילמוד החכמות המועילות לאהבה את ה' יתברך וללכת בדרכיו".

לדעת הרמב"ן, מצוות הדבקות כוללת הן ההתחברות בתלמידי החכמים, והן את ההקפדה

בפרשתנו מובאת המצווה להידבק בה'. וכמו שכתוב¹:

"את ה' א-להיך תירא אתו תעבד, ובו תדבק, ובשמו תשבֵע".

וכן מוזכר שוב בסוף הפרשה²:

"כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה, לאהבה את ה' א-להיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו".

כיצד מקיימים דבקות בה'? חז"ל בספרי ביארו:

"ולדבקה בו- וכי היאך איפשר לו לאדם לעלות למרום ולדבק באש? ואלא הדבק בחכמים ובתלמידיהם".

לאור דברים אלו כתב הרמב"ם בספר המצוות³:

"שנצטוונו להתערב בין החכמים ולהתחבר אִתָּם ולהתמיד ולשבת עמהם ולהשתתף עמהם בכל דרך מדרכי ההשתתפות: במאכל ומשתה ומקח וממכר, בכדי שנגיע בכך להידמות למעשיהם ולהאמין בדעות האמיתיות מדבריהם, והוא אמרו יתעלה: 'ולדבקה בו'".

ובחיבורו הגדול משנה תורה⁴:

"מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם כענין שנאמר 'ובו תדבק', וכי אפשר לאדם להדבק בשכינה? אלא כך אמרו חכמים בפירוש מצוה זו הדבק בחכמים

5	אבות א, ד.
6	מצווה ז.
7	נדרים.

1	דברים י, כ.
2	שם י"א, כ"ב.
3	עשה ו. תרגום הגאון מהר"י קאפח.
4	דעות ו, ב.

צינורות החיים של טללי הרצון אשר לחיים העדינים חיי האמת, שאין קצה לעושר כבודם ולזיו מתקם, אשר צדיקים הרואים עולמם בחייהם יודעים ומרגישים קצת ערכם".

כאשר אדם מתדבק בקדוש ברוך הוא, על ידי הרצון, כלומר: עושה רצונו כרצון ה'. מדבק את מדעו ולימודיו אל הקדוש ברוך הוא, הדמיון שלו עסוק במחשבות נשגבות, ובאופן מעשי ההתנהגות שלו מותאמת לרצון ה' - הוא זוכה לשפע של עונג מיוחד כבר בחייו. וכפי שכבר כתוב בכוזרי¹²:

"אין אנחנו שוללים משום אדם גמול מעשיו הטובים מאיזו אומה שיהיה, אבל אנחנו רואים הטובה הגמורה לעם הקרובים בחייהם".

כאשר אדם מישראל עושה את רצון ה', הוא מרגיש את עולם הגמול כבר בחייו. ממקום זה, תענוגות העולם הזה, נראות עלובות מאד:

"מה אומללים הם הולכי חשכים! מה עלובים הם אותם שאין להם א-להי אמת, במדעם וברצונם, בדמיונם ובמעשיהם! ומה מאושרים הם המתהלכים לפני ה', השמחים באור זיוו, בשמו יגילון כל היום, ובצדקתו ירומו!".

ומכאן הקריאה לעם ישראל להראות לעולם את אור האמת:

"ישראל אוצר חיים הוא בעולם. בהוייתו ממוזגת היא הדעת את ה' אלוקי אמת. בתחייתו יחיה את העולם. יסיר את המסכה על כל הגויים, את האפלה של הכפירה, שהיא המוות המכוער לעולם כולו, המהלך כקטב [שד]. יקום ישראל על רגליו, יתרומם בגבורה בארץ חמדתו, יביע את אמת נבואתו ממקור חיי נשמתו, יקוץ לתחיה את גרעיני החיים הא-להיים הנרדמים בלב כל אדם וכל חי".

בשביל שהגילוי הזה יאיר את העולם, צריך את התחיה הלאומית של עם ישראל.

וההזדרזות בקיום המצוות. ובאופן כללי, לימוד ועשיית דברים שגורמים לאדם לאהוב את ה' וללכת בדרכיו.

בפירושו על התורה⁸, כתב הרמב"ן פירוש נוסף:

"ויתכן שתכלול הדביקה לומר שתהיה זוכר ה' ואהבתו תמיד לא תפרד מחשבתך ממנו בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, עד שיהיו דבריו עם בני אדם בפיו ובלשונו, ולבו איננו עמהם, אבל הוא לפני ה'. ויתכן באנשי המעלה הזאת שתהיה נפשם גם בחייהם צרורה בצרור החיים, כי הם בעצמם מעון לשכינה, כאשר רמז בעל ספר הכוזרי".

הדבק בה', הוא אדם שמחשבתו נתונה תמיד באהבת ה', כך כשגם כשהוא נמצא עם בני אדם, אינו אתם, אלא לפני ה'. ונראה שכוונת הרמב"ן לציין לדברי ריה"ל בכוזרי⁹ שכתב על החסיד:

"שהוא מחמד אלו נעשה בדרגת חנוך אשר נאמר בו 'ויתהלך חנוך' או מעלת אליהו. שיתפנה כדי שיתבודד לחברת המלאכים, ולא ישתעמם ביחידות והבדידות אלא היא צוותו¹⁰. וישתעמם ברבים בגלל היעדר ההשתכלות במלכות השמים".

החסיד רוצה לזכות להיות כמו חנוך ואליהו, שהגיעו לדרגת דבקות גדולה כל כך, שכאשר הם לבדם הם מועסקים במחשבות נשגבות, וכשהם בחברת בני אדם אחרים הם חשים שעמום, כיון שזה מפריע להם את מחשבת הדבקות.

ריה"ל אמנם כותב, שאין זו המדרגה המצויה:

"ואלה יחידים אין שואף לדרגתם היום".

אולם המצווה היא שכל אחד ינסה להגיע למדרגה שהוא יכול, ולא שהתורה מצפה שנהיה כחנוך ואליהו.

מֵרַן הֵרָאִי"ה קוֹק זצ"ל, התייחס גם הוא לאותה דבקות, בספר אורות¹¹:

"הדבקות, הרצונית והמדעית, הדמיונית המעשית, כשהן מתארגנות [מתחברות] ביחד הן פותחות את